

Szczegółowa samoocena spełnienia warunku podstawowego - **Skuteczne stosowanie i wdrożenie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej**

Na wstępie należy wyjaśnić, że warunek ten zostanie spełniony poprzez wprowadzenie do Umowy Partnerstwa oraz poszczególnych programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich¹ zapisów zobowiązujących instytucje zarządzające do wdrożenia rozwiązań, które zapewnią zgodność programów z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej (KPP UE).

W związku z powyższym opracowano jednolitą procedurę zapewniającą spełnienie warunku podstawowego (w zakresie kryterium 2a) na poziomie każdego z programów finansowanych ze środków FE. Procedura w odniesieniu do programów finansowanych z EFRR, EFS Plus, FS, FST przewiduje właściwe działania realizowane przez Rzecznika Funduszy Europejskich powołanego w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej oraz odpowiednich rzeczników na poziomie województw. W przypadku programów finansowanych z EFMR, FAM, FBW i FZZG realizacja tych działań będzie zapewniona w ramach właściwych struktur zarządzania ww. programami.

Skuteczne stosowanie i wdrożenie KPP UE zostanie osiągnięte poprzez zobowiązanie instytucji zarządzających do realizacji następujących działań:

- (1) wskazania konkretnych artykułów KPP związanych z zakresem wsparcia planowanym do realizacji w ramach programu,
- (2) zapewnienia zgodności z KPP UE wszelkich procesów i procedur realizowanych na każdym etapie wdrażania programu, tj. programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania i ewaluacji, co znajdzie odzwierciedlenie m.in. w treści procedur/wytycznych/regulaminów określających sposób realizacji poszczególnych procesów związanych z wdrażaniem programu,
- (3) oceny projektów pod kątem kryterium dotyczącego zgodności z KPP UE,
- (4) realizacji działań informacyjnych/świadomościowych związanych z przestrzeganiem KPP UE,
- (5) wprowadzenia do systemu realizacji programu procedury zgłaszania podejrzeń i skarg dotyczących niezgodności interwencji/działań z KPP UE,

W tym miejscu należy wyjaśnić, że w programach zostaną opisane główne wymagania, jakie IZ i inne instytucje zaangażowane we wdrażanie programów będą zobowiązane spełnić, aby zapewnić zgodność tych programów z KPP UE, przy czym wymagania zostaną uszczegółowione w procedurach/wytycznych/regulaminach składających się na system realizacji programu.

---

¹ Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, Funduszu Azylu i Migracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami.

Kryterium 1	<p>Gotowe są skuteczne mechanizmy służące zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, które obejmują:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustalenia w celu zapewnienia zgodności programów wspieranych z funduszy i ich wdrażania z właściwymi zapisami Karty. 		
Uzasadnienie	<p>Kryterium zostanie spełnione poprzez wprowadzenie do każdego z programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich mechanizmów, które mają zapewnić zgodność ich realizacji z KPP UE.</p> <p>Punktem wyjścia do tego, aby zapewnić zgodność wdrażania programów z KPP UE, będzie wskazanie przez każdą IZ konkretnych praw i wolności określonych w KPP UE, które są powiązane ze wsparciem planowanym do realizacji w danym programie. Istotą rozwiązania jest autonomiczne wskazanie przez IZ właściwych odniesień do KPP UE.</p> <p>Realizacja programów finansowanych ze środków UE uwzględnia na wszystkich etapach następujące prawa ujęte w KPP UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, • prawo do ochrony danych osobowych, • prawo do równości wobec prawa i równości kobiet i mężczyzn, • prawo do niedyskryminacji, • prawa dziecka, • integracja osób niepełnosprawnych, • wysoki poziom ochrony środowiska, • różnorodność religijna, kulturowa i językowa, • bezpieczne warunki pracy, • wolność wypowiedzi i informacji, • wolność zgromadzania się i stowarzyszania się, • prawo do nauki, wolność prowadzenia działalności gospodarczej, • prawo własności, • prawo do dobrej administracji • ochrona w przypadku usunięcia z terytorium państwa, wydalenia lub ekstradycji, • poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego. <p>Tym samym w ramach przewidzianych procedur zostanie zapewnione stosowanie KPP w ww. zakresie odpowiednio do:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakresu wsparcia poszczególnych programów, • zależnie od etapu jego przygotowania i realizacji (tj. sporządzania dokumentów programowych, ustanawiania systemu zarządzania, monitorowania i kontroli oraz wdrażania programów) • zakresu poszczególnych procesów oraz dokumentów wdrożeniowych. <p>Poniższa tabela prezentuje najistotniejsze prawa KPP UE z katalogu praw wymienionych powyżej w odniesieniu do ich ochrony na gruncie prawa polskiego:</p>		
	<table border="1"> <tr> <td data-bbox="389 1839 715 1989"> <p>Najistotniejsze artykuły wskazane w KPP odnoszące się do obszarów</p> </td> <td data-bbox="715 1839 1391 1989"> <p>Akty prawa krajowego oraz wytyczne horyzontalne dotyczące poszczególnych obszarów w ramach funduszy unijnych odnoszące się do praw objętych KPP UE</p> </td> </tr> </table>	<p>Najistotniejsze artykuły wskazane w KPP odnoszące się do obszarów</p>	<p>Akty prawa krajowego oraz wytyczne horyzontalne dotyczące poszczególnych obszarów w ramach funduszy unijnych odnoszące się do praw objętych KPP UE</p>
<p>Najistotniejsze artykuły wskazane w KPP odnoszące się do obszarów</p>	<p>Akty prawa krajowego oraz wytyczne horyzontalne dotyczące poszczególnych obszarów w ramach funduszy unijnych odnoszące się do praw objętych KPP UE</p>		

wynikających z Wytycznych KE	
Opracowywanie strategii i dokumentów programowych	
<p>17 Prawo własności</p> <p>1. Każdy ma prawo do władania, używania, rozporządzania i przekazania w drodze spadku mienia nabytego zgodnie z prawem. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym, w przypadkach i na warunkach przewidzianych w ustawie, za słusznym odszkodowaniem za jej utratę wypłaconym we właściwym terminie. Korzystanie z mienia może podlegać regulacji ustawowej w zakresie, w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny.</p> <p>2. Własność intelektualna podlega ochronie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 21; Art. 46. • Ustawa o gospodarce nieruchomościami • Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych i ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej
<p>20 Równość wobec prawa</p> <p>Wszyscy są równi wobec prawa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 32. 1. • Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 Art. 56.7; 63-79; • Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027
<p>21 Niedyskryminacja</p> <p>1. Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 32. • Kodeks pracy Art. 11 [3]; Art. 11 [2] Art. 18 [3c] • Kodeks karny Art. 256, § 1. • Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (ratyfikowana przez Polskę w 1993 r.) Art. 14 • Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027

	<p>2. W zakresie zastosowania Traktatów i bez uszczerbku dla ich postanowień szczególnych zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.</p>	
	<p>23 Równość kobiet i mężczyzn Należy zapewnić równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia. Zasada równości nie stanowi przeszkody w utrzymywaniu lub przyjmowaniu środków zapewniających specyficzne korzyści dla osób płci niedostatecznie reprezentowanej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 27; Art. 33 • Kodeks pracy Art. 11 [3]; Art. 11 [2] Art. 18 [3c] • Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027
	<p>26 Integracja osób niepełnosprawnych Unia uznaje i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społeczności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 68 -69 • Karta Praw Osób Niepełnosprawnych • Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Art.7 -9. • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027
	<p>37 Ochrona środowiska Wysoki poziom ochrony środowiska i poprawa jego jakości muszą być zintegrowane z politykami Unii i zapewnione zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 5; Art. 68 pkt. 4;. Art. 74; Art. 86 • Prawo ochrony środowiska • Ustawa o ochronie przyrody • Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie • Ustawa o krajowym systemie ekozarządzania i audytu

Ustanawianie systemów zarządzania, monitorowania i kontroli	
<p>7 Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego</p> <p>Każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się.</p>	<p>Konstytucja RP Art. 47; Art. 49; Art. 50.</p>
<p>8 Ochrona danych osobowych</p> <p>1. Każdy ma prawo do ochrony danych osobowych, które go dotyczą. 2. Dane te muszą być przetwarzane rzetelnie w określonych celach i za zgodą osoby zainteresowanej lub na innej uzasadnionej podstawie przewidzianej ustawą. Każdy ma prawo dostępu do zebranych danych, które go dotyczą, i prawo do dokonania ich sprostowania. 3. Przestrzeganie tych zasad podlega kontroli niezależnego organu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 47; Art. 51. • Ustawa o ochronie danych osobowych Art. 1. • Wytyczne dotyczące warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027
<p>20 Równość wobec prawa</p> <p>Wszyscy są równi wobec prawa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 32. • Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 Art. 56.7; 63-79; • Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027
<p>21 Niedyskryminacja</p> <p>1. Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 32. • Kodeks pracy Art. 11 [3]; Art. 11 [2] Art. 18 [3c] • Kodeks karny Art. 256, § 1. • Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (ratyfikowana przez Polskę w 1993 r.) Art. 14 • Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027

	<p>2. W zakresie zastosowania Traktatów i bez uszczerbku dla ich postanowień szczególnych zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.</p>	
	<p>22 Różnorodność kulturowa, religijna i językowa Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 27; Art. 35.
	<p>23 Równość kobiet i mężczyzn Należy zapewnić równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia. Zasada równości nie stanowi przeszkody w utrzymywaniu lub przyjmowaniu środków zapewniających specyficzne korzyści dla osób płci niedostatecznie reprezentowanej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 33. • Kodeks pracy Art. 11 [3]; Art. 11 [2]; Art. 18 [3c] • Wytuczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 • Wytuczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027
	<p>26 Integracja osób niepełnosprawnych Unia uznaje i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społeczności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 68 ; Art. 69 • Karta Praw Osób Niepełnosprawnych • Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Art.7 - 9 • Wytuczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027 • Wytuczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027
	<p>41 Prawo do dobrej administracji</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 51; Art. 61; Art. 63; Art. 77 • Kodeks postępowania administracyjnego

	<p>1. Każdy ma prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia swojej sprawy w rozsądnym terminie przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii.</p> <p>2. Prawo to obejmuje:</p> <p>a) prawo każdego do bycia wysłuchanym, zanim zostaną podjęte indywidualne środki mogące negatywnie wpłynąć na jego sytuację;</p> <p>b) prawo każdego do dostępu do akt jego sprawy, przy poszanowaniu uprawnionych interesów poufności oraz tajemnicy zawodowej i handlowej;</p> <p>c) obowiązek administracji uzasadniania swoich decyzji.</p> <p>3. Każdy ma prawo domagania się od Unii naprawienia, zgodnie z zasadami ogólnymi wspólnymi dla praw Państw Członkowskich, szkody wyrządzonej przez instytucje lub ich pracowników przy wykonywaniu ich funkcji.</p> <p>4. Każdy może zwrócić się pisemnie do instytucji Unii w jednym z języków Traktatów i musi otrzymać odpowiedź w tym samym języku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 <p>Art. 14</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027
	<p>47 Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu</p> <p>Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP <p>Art. 45; Art. 77; Art. 31 ust. 1; Art. 176 ust. 1-2; Art.78; Art.175 ust.1; Art.184; Art.186 ust.1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi <p>Art. 7; Art. 10</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 <p>Art. 73-74</p>

	<p>naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.</p> <p>Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.</p> <p>Pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie w jakim jest ona konieczna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości.</p>	
Wdrażanie		
	<p>7 Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego</p> <p>Każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się.</p>	<p>Konstytucja RP Art. 47; Art. 49; Art. 50</p>
	<p>8 Ochrona danych osobowych</p> <p>1. Każdy ma prawo do ochrony danych osobowych, które go dotyczą.</p> <p>2. Dane te muszą być przetwarzane rzetelnie w określonych celach i za zgodą osoby zainteresowanej lub na innej uzasadnionej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 47; Art. 51 • Ustawa o ochronie danych osobowych Art. 1 • Wytyczne dotyczące warunków gromadzenia i przekazywania danych w postaci elektronicznej na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027

	<p>podstawie przewidzianej ustawą. Każdy ma prawo dostępu do zebranych danych, które go dotyczą, i prawo do dokonania ich sprostowania.</p> <p>3. Przestrzeganie tych zasad podlega kontroli niezależnego organu.</p>	
	<p>11 Wolność wypowiedzi i informacji</p> <p>1. Każdy ma prawo do wolności wypowiedzi. Prawo to obejmuje wolność posiadania poglądów oraz otrzymywania i przekazywania informacji i idei bez ingerencji władz publicznych i bez względu na granice państwowe.</p> <p>2. Szanuje się wolność i pluralizm mediów.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 54. • Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 Art. 15-19; Art. 34 ust. 15 pkt 6 i Art. 36 ust. 8 pkt 4 • Ustawa o organizacjach pracodawców Art. 16 ust. 1; Art. 161 ust. 1 • Ustawa o działalności pożytku publicznego Art. 5 ust. 1; Art. 5 ust. 2 pkt 3 i pkt 4; • Ustawa o promocji zatrudnienia rozdział 8 Dialog społeczny i partnerstwo na rynku pracy • Wytyczne w zakresie informacji i promocji programów polityki spójności • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące realizacji zasady partnerstwa na lata 2021-2027
	<p>12 Wolność zgromadzania się i stowarzyszania się</p> <p>1. Każdy ma prawo do swobodnego, pokojowego zgromadzania się oraz do swobodnego stowarzyszania się na wszystkich poziomach, zwłaszcza w sprawach politycznych, związkowych i obywatelskich, z którego wynika prawo każdego do tworzenia związków zawodowych i przystępowania do nich dla obrony swoich interesów.</p> <p>2. Partie polityczne na poziomie Unii przyczyniają się do wyrażania woli politycznej jej obywateli.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 57; Art. 58; Art. 59 • Ustawa o związkach zawodowych

	<p>14 Prawo do nauki</p> <p>1. Każdy ma prawo do nauki i dostępu do kształcenia zawodowego i ustawicznego.</p> <p>2. Prawo to obejmuje możliwość korzystania z bezpłatnej nauki obowiązkowej.</p> <p>3. Wolność tworzenia placówek edukacyjnych z właściwym poszanowaniem zasad demokratycznych i prawo rodziców do zapewnienia wychowania i nauczania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami religijnymi, filozoficznymi i pedagogicznymi są szanowane, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tej wolności i tego prawa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP <p>Art. 70</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prawo oświatowe
	<p>16 Wolność prowadzenia działalności gospodarczej</p> <p>Uznaje się wolność prowadzenia działalności gospodarczej zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP <p>Art. 65</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej
	<p>17 Prawo własności</p> <p>1. Każdy ma prawo do władania, używania, rozporządzania i przekazania w drodze spadku mienia nabytego zgodnie z prawem. Nikt nie może być pozbawiony swojej własności, chyba że w interesie publicznym, w przypadkach i na warunkach przewidzianych w ustawie, za słusznym odszkodowaniem za jej utratę wypłaconym we właściwym terminie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP <p>Art. 21; Art. 46; Art. 64</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ustawa o gospodarce nieruchomościami • Ustawa z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych i ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej

	<p>Korzystanie z mienia może podlegać regulacji ustawowej w zakresie, w jakim jest to konieczne ze względu na interes ogólny.</p> <p>2. Własność intelektualna podlega ochronie.</p>	
	<p>19 Ochrona w przypadku usunięcia z terytorium państwa, wydalenia lub ekstradycji</p> <p>1. Wydalenia zbiorowe są zakazane.</p> <p>2. Nikt nie może być usunięty z terytorium państwa, wydany lub wydany w drodze ekstradycji do państwa, w którym istnieje poważne ryzyko, iż może być poddany karze śmierci, torturom lub innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 55; • Kodeks postępowania karnego
	<p>20 Równość wobec prawa</p> <p>Wszyscy są równi wobec prawa.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 32 • Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 Art. 56; Art.63-79; • Wytyczne dotyczące wyboru projektów na lata 2021-2027?
	<p>21 Niedyskryminacja</p> <p>1. Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 32. • Kodeks pracy Art. 11 [3]; Art. 11 [2] Art. 18 [3c] • Kodeks karny Art. 256, § 1. • Europejska Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (ratyfikowana przez Polskę w 1993 r.) Art. 14

	<p>mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.</p> <p>2. W zakresie zastosowania Traktatów i bez uszczerbku dla ich postanowień szczególnych zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027
	<p>22 Różnorodność kulturowa, religijna i językowa</p> <p>Unia szanuje różnorodność kulturową, religijną i językową.</p>	<p>Konstytucja RP Art. 27; Art. 35</p>
	<p>23 Równość kobiet i mężczyzn</p> <p>Należy zapewnić równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia. Zasada równości nie stanowi przeszkody w utrzymywaniu lub przyjmowaniu środków zapewniających specyficzne korzyści dla osób płci niedostatecznie reprezentowanej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 33. • Kodeks pracy Art. 11 [3]; Art. 11 [2]; Art. 18 [3c] • Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027
	<p>24 Prawa dziecka</p> <p>1. Dzieci mają prawo do takiej ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra. Mogą one swobodnie wyrażać swoje poglądy. Poglądy te są brane pod uwagę w sprawach, które ich dotyczą, stosownie do ich wieku i stopnia dojrzałości.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 48; Art. 68; Art. 72 • Konwencja ONZ o prawach dziecka • Ustawa o Rzeczniku Praw Dziecka

	<p>2. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka.</p> <p>3. Każde dziecko ma prawo do utrzymywania stałego, osobistego związku i bezpośredniego kontaktu z obojgiem rodziców, chyba że jest to sprzeczne z jego interesami.</p>	
	<p>26 Integracja osób niepełnosprawnych Unia uznaje i szanuje prawo osób niepełnosprawnych do korzystania ze środków mających zapewnić im samodzielność, integrację społeczną i zawodową oraz udział w życiu społeczności.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 68; Art. 69 • Karta Praw Osób Niepełnosprawnych • Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych <p>Art.7 -9</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027 • Wytyczne dotyczące realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027
	<p>31 Należyte i sprawiedliwe warunki pracy</p> <p>1. Każdy pracownik ma prawo do warunków pracy szanujących jego zdrowie, bezpieczeństwo i godność.</p> <p>2. Każdy pracownik ma prawo do ograniczenia maksymalnego wymiaru czasu pracy, do okresów dziennego i tygodniowego odpoczynku oraz do corocznego płatnego urlopu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 24; Art. 65; Art. 66 • Kodeks pracy
	<p>37 Ochrona środowiska Wysoki poziom ochrony środowiska i poprawa jego jakości muszą być zintegrowane z</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 5; Art. 68; Art. 74; Art. 86 • Prawo ochrony środowiska • Ustawa o ochronie przyrody

	<p>politykami Unii i zapewnione zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie • Ustawa o krajowym systemie ekozarządzania i audytu
	<p>47 Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu</p> <p>Każdy, kogo prawa i wolności zagwarantowane przez prawo Unii zostały naruszone, ma prawo do skutecznego środka prawnego przed sądem, zgodnie z warunkami przewidzianymi w niniejszym artykule.</p> <p>Każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez niezawisły i bezstronny sąd ustanowiony uprzednio na mocy ustawy. Każdy ma możliwość uzyskania porady prawnej, skorzystania z pomocy obrońcy i przedstawiciela.</p> <p>Pomoc prawna jest udzielana osobom, które nie posiadają wystarczających środków, w zakresie w jakim jest ona konieczna dla zapewnienia skutecznego dostępu do wymiaru sprawiedliwości.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Konstytucja RP Art. 45; Art. 77; Art. 31 ust. 1; Art. 176 ust. 1-2; Art. 78; Art. 175 ust.1; Art. 184; Art. 186 ust.1 • Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi Art. 7 i. 10. • Ustawa o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 Art. 73-74
<p>IZ będą zobowiązane do zagwarantowania przestrzegania praw i wolności określonych w KPP UE na każdym etapie wdrażania programu, a więc</p>		

programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania i ewaluacji. Ten wymóg znajdzie odzwierciedlenie w treści procedur/wytycznych/regulaminów określających sposób realizacji poszczególnych procesów związanych z wdrażaniem programu.

Każda z instytucji w zakresie powierzonych im kompetencji tj. IZ, IP, IP II, Instytucja Audytowa, Rzecznicy FE, (a także w ograniczonym zakresie beneficjent) zobligowana jest do stosowania odpowiednich praw objętych KPP UE na wszystkich etapach realizacji programu tj. podczas:

- opracowywania strategii interwencji w obszarze europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych oraz sporządzania dokumentów programowych

- ustanawiania systemu zarządzania, monitorowania i kontroli
- wdrażania programów .

W tym celu uwzględniając zapisy ww. wytycznych KE (w szczególności Załącznik 1) każda z ww. instytucji na mocy powierzonych jej uprawnień oraz w zgodzie z właściwymi prawami adekwatnymi dla danego obszaru i procesu gwarantowanymi przez KPP UE, dokonuje:

- opracowania właściwych procedur i dokumentów w oparciu o wytyczne horyzontalne wydane na poziomie krajowym, ustawę wdrożeniową i inne przepisy wynikające z rozporządzeń i prawa krajowego w danym obszarze

- prawidłowej realizacji wszystkich działań i procesów zgodnie z procedurami

- analizy zgłoszonych do niej skarg dotyczących podejrzeń naruszenia stosowania KPP UE. Dodatkowo dużą rolę w zakresie wykrywania potencjalnych naruszeń może odegrać wprowadzony już w części programów mechanizm do sygnalizowania nieprawidłowości, zapewniający jednocześnie odpowiednią ochronę sygnalistom, zarówno na poziomie programu jak i beneficjentów.

W celu zapewnienia stosowania KPP UE konieczne jest również zapewnienie szerokiego i odpowiedniego informowania beneficjentów o przysługujących im prawach dotyczących możliwości zwrócenia się do odpowiednich instytucji wdrażających programy oraz do Rzecznika Praw Obywatelskich w kontekście podejrzeń o naruszenie KPP UE przez instytucje w trakcie realizacji programów. Zapewnienie przejrzystej i czytelnej struktury i właściwości instytucji odpowiedzialnych za poszczególne działania oraz odpowiednie informowanie o niej beneficjentów stanowi realizację prawa do dobrej administracji (art. 41. KPP) m.in. poprzez umożliwienie skutecznego podnoszenia wątpliwości dotyczących ustaleń i postanowień zawartych z poszczególnymi instytucjami.

Niezwykle istotnym elementem wdrażania programów jest zapewnienie także właściwej informacji dla beneficjenta w zakresie realizacji prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu.

W związku z tym, że KPP UE nie tworzy katalogu praw gwarantowanych, a jedynie zbiera w jednym dokumencie prawa zawarte w innych aktach prawa unijnego i krajowego, przestrzeganie przez instytucje poszczególnych praw w niej ujętych podczas realizacji działań wynika bezpośrednio z prawa krajowego lub aktów prawa unijnego, np. w zakresie ochrony danych osobowych, zapewnienia dostępu do informacji publicznej, respektowania prawa do złożenia skargi na działania organu, itp.

Każda instytucja realizująca w powierzonym jej zakresie działania na poszczególnych etapach wdrażania programu odpowiada za stosowanie KPP w odpowiednim do zadań zakresie oraz analizuje zgodność z KPP realizacji tych działań, w tym opracowania dokumentów i procedur.

Z punktu widzenia wdrażania programu najistotniejszym z procesów, który może wpływać na prawa i wolności określone w KPP UE, jest ocena projektów. Z tego względu, w ramach opracowanych mechanizmów przewidziano wymóg, aby każdy z projektów złożonych do dofinansowania był oceniany pod kątem kryterium mówiącego o zgodności z KPP UE. W praktyce oznacza to, że dofinansowania nie będą mogły otrzymać projekty zawierające zapisy, które mogą potencjalnie naruszać prawa i wolności określone w KPP UE.

W sytuacji, kiedy naruszenie praw i wolności określonych w KPP UE miałyby miejsce już na etapie realizacji projektu, będzie istniała możliwość wniesienia skargi/zgłoszenia zastrzeżeń na działania beneficjenta. W ramach wypracowanych mechanizmów określono szczegółowy tryb zgłaszania tego typu zastrzeżeń. Należy również podkreślić, że mechanizm zgłaszania skarg/podejrzeń o naruszeniu KPP UE, do którego wdrożenia będą zobowiązane wszystkie IZ, zakłada również możliwość składania skarg/podejrzeń o naruszeniu KPP UE w zakresie działań instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu. Tym samym, społeczną kontrolą zostaną objęte również różnego typu procedury i procesy realizowane w związku z wdrażaniem programu.

Istnieje konieczność wykazania interesu faktycznego w zgłaszaniu skarg (tj. musi istnieć podstawa faktyczna dla danej osoby do złożenia skargi – np. konieczność zrealizowania swojego uprawnienia lub obowiązku). Jednocześnie, każdy – w tym również organizacje pozarządowe działające na rzecz dostępności lub równego traktowania – będzie mógł poinformować dany podmiot (beneficjenta lub instytucję uczestniczącą w wydatkowaniu funduszy europejskich) o zauważonych problemach, nieprawidłowościach czy błędach związanych ze stosowaniem zapisów KPP. Obowiązkiem podmiotu będzie analiza/rozpatrzenie przedstawionej informacji i podjęcie odpowiednich kroków. Rozwiązanie to jest analogiczne do przyjętego w polskich przepisach prawa dotyczącego zapewniania dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej podmiotów publicznych (art. 29 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami). W ten sposób zapewniona zostanie spójność postępowania i procedur – niezależnie od tego czy ich przedmiotem są podmioty publiczne czy prywatne lub pozarządowe (przy założeniu że korzystają ze środków europejskich).

Ostatnim, choć równie ważnym elementem składającym się na opracowany mechanizm, który ma zapewnić zgodność programów i ich wdrażania z KPP UE, jest obowiązek prowadzenia działań informacyjnych oraz szkoleń dot. tematyki związanej z KPP UE. Szkolenia będą kierowane przede wszystkim do pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie programów oraz ekspertów dokonujących oceny projektów, po to aby ich uwrażliwić na przestrzeganie praw i wolności określonych w KPP UE. Oczywiście, w zależności od potrzeb, prowadzone działania świadomościowe i informacyjne będą kierowane również do innych grup docelowych (beneficjenci, uczestnicy projektów, członkowie KM).

Kryterium 2	<p>Gotowe są skuteczne mechanizmy służące zapewnieniu zgodności z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej, które obejmują:</p> <p>2. Sprawozdania do komitetu monitorującego w sprawie przypadków niezgodności działań wspieranych z funduszy z Kartą i skarg dotyczących przestrzegania Karty złożonych zgodnie z ustaleniami, o których mowa w art. 69(7) CPR.</p>
Uzasadnienie	<p>Kryterium to zostanie spełnione poprzez wprowadzenie do systemu realizacji każdego z programów współfinansowanych z Funduszy, zasad raportowania komitetowi monitorującemu dany program o zgłoszeniach i skargach dotyczących niezgodności interwencji wspieranej z Funduszy z KPP UE.</p> <p>Zgodnie z tymi zasadami, IZ będą zobowiązane do przygotowania zbiorczej informacji o zgłoszeniach i skargach, jakie wpłynęły do instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu (IZ/IP/IW) oraz do Komisji Europejskiej i Rzecznika Funduszy Europejskich. Taka informacja będzie przedkładana komitetowi monitorującemu dany program raz w roku.</p> <p>Zakres sprawozdania IZ dla KM dotyczącego skarg na naruszenie KPP obejmował będzie informację o wszystkich zastrzeżeniach/zażaleniach które wpłynęły do poszczególnych instytucji w ramach programu w okresie sprawozdawczym. Sprawozdanie to zawierało będzie następujące informacje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • liczba zgłoszeń • rodzaj podmiotów zgłaszających skargi, • o działaniach podjętych w ramach analizy złożonej skargi • o działaniach naprawczych podjętych w przypadku wykrytych nieprawidłowości. • wnioski wynikające z analizy skarg składanych w ramach programu. <p>Dodatkowo Sprawozdanie będzie zawierało informację o skargach na naruszenie KPP przygotowaną przez RPO.</p> <p>Raporty przedkładane KM będą się opierały na analizie przypadków, zgłaszanych instytucjom zaangażowanym we wdrażanie programu (IZ/IP/IP II) lub Rzecznikowi Funduszy Europejskich lub Komisji Europejskiej. Przy czym, o ile zgłoszenia będą mogły być kierowane do dowolnej instytucji, ich analiza będzie przeprowadzana zgodnie z podziałem zadań wskazanym w opisie procedury zgłaszania podejrzeń i skarg dotyczących niezgodności interwencji/działań z KPP UE.</p> <p>Zgłoszenia będą mogły dotyczyć wszelkich działań podejmowanych przez beneficjenta w związku z realizacją projektu. Dotyczy to również projektów własnych realizowanych przez instytucje zaangażowane we wdrażanie programu, a także działań IZ/IP/IW w zakresie związanym z wdrażaniem programu, co oznacza możliwość składania skarg w odniesieniu do zapisów dokumentów/procedur/wytycznych powstających w związku z realizacją programu oraz czynności podejmowanych przez te instytucje.</p> <p>W przypadku naruszeń systemowych lub powtarzających się, po przedstawieniu sprawozdania przez IZ, KM będzie mógł powziąć szereg działań, aby przeciwdziałać ich występowaniu w przyszłości. Zakres prerogatyw KM w tym względzie zostanie określony w regulaminie KM, w oparciu o minimalne uprawnienia określone dla KM wszystkich programów, w tym: (1) możliwość powołania grupy roboczej do rozpatrzenia danego zagadnienia/zidentyfikowanego problemu, (2) przeprowadzenie dalszych</p>

	<p>analiz w celu opracowania szczegółowych zaleceń/rekomendacji dotyczących najbardziej powtarzalnych naruszeń, czy też (3) intensyfikacji prowadzonych działań świadomościowych i informacyjnych.</p> <p>Jeżeli w wyniku ustaleń właściwej instytucji zostanie potwierdzone, że prawo/wolność określone w KPP UE nie są respektowane, powodując jednocześnie naruszenie prawa powszechnie obowiązującego, sprawa zostanie przekazana do odpowiednich instytucji z poza systemu wdrażania programu, które zostały umocowane w porządku prawnym RP do obrony praw i wolności obywatelskich.</p>
--	--